

JYX

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Kronlund, Anna; Häkkinen, Teemu

Title: YK:n tulevaisuus Venäjän hyökättyä Ukrainaan

Year: 2022

Version: Published version

Copyright: © 2022 Valtiotieteellinen yhdistys

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Kronlund, A., & Häkkinen, T. (2022, 16.5.2022). YK:n tulevaisuus Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Poliitiikasta. <https://politiikasta.fi/ykn-tulevaisuus-venajan-hyokattya-ukrainaan/>

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet Poliitikasta kouluissa [Suomi](#)

Studia Generalia: Näkökulmia mis- ja disinformaatioon

YK:N TULEVAISUUS VENÄJÄN HYÖKÄTTYÄ UKRAINAAN

16.5.2022

📅 16.5.2022 👤 POLIITIKASTA LEHTI 📁 ANNA KRONLUND, ARTIKKELIT, TEEMU HÄKKINEN 🗨️ 0

UN Photo / Loyey Felipe

Lukuaika: 6 min.

Jo ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan monenkeskisen yhteistyön ja YK:n katsottiin olevan kriisissä. Miten Ukrainan tilanne vaikuttaa YK:n rauhaa ja turvallisuutta ylläpitävään arkkitehtuuriin?

YK:n keskeinen perusperiaate sen perustamisesta lähtien on ollut rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen, kahden muun pilarin eli ihmisoikeuksien ja kehityksen ohella. YK:n voidaan katsoa syntyneen organisaatioksi, jonka tarkoituksena oli estää tulevaisuuden sotien syttyminen, ja organisaation rakenne ja institutionaaliset ratkaisut heijastavat toisen maailmansodan jälkeistä tilannetta. YK:n alaisista instituutioista rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen on ollut etenkin YK:n turvallisuusneuvoston vastuulla, vaikka yleiskokouksella onkin oma roolinsa, johon palataan hieman myöhemmin.

Anna Kronlund

Anna Kronlund (YTT) on Yhdysvaltoihin keskittynyt politiikan tutkija Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella.

Teemu Häkkinen

Teemu Häkkinen (FT) on käsitteisiin ja turvallisuuspolitiikkaan perehtynyt tutkija Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella.

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

Arviot

demokratia

Euroopan unioni

Venäjä

populismi

Suomi

Yhdysvallat

Retoriikka

Turvallisuuspolitiikka

Media

Maahanmuutto

ilmastonmuutos

Tutkimus

Yliopisto

Eurooppa

Tasa-arvo

Vaalianalyysit

Terrorismi

talous

Ulkopolitiikka

YK:n sisällä rauhan ja turvallisuuden ylläpitäminen on historiallisesti näkyntä esimerkiksi rauhanturvaamisen kehittymisenä, jota ei ole sisällytetty alun perin YK:n peruskirjaan. Lisäksi esimerkiksi YK:n rauhankomission perustaminen 2005 on kehittänyt YK:n mahdollisuuksia rauhan edellytysten ylläpitämiseen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on kuitenkin osoittanut YK:n rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviä ongelmia.

Venäjän Ukrainaan kohdistuva aggressio ja sen globaalit vaikutukset aiheuttavat YK:lle kuitenkin haasteen, jossa turvallisuusneuvoston pysyvä jäsenmaa toimii YK:n peruskirjan periaatteiden vastaisesti.

YK:n toimimattomuus etenkin asevoimien auktorisoinnin sääntelyssä, suurvaltapoliittiset jännitteet ja turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenmaiden veto-oikeus on ollut YK:ta koskevan keskustelun keskiössä [sen perustamisesta lähtien](#). Venäjän Ukrainaan kohdistuva aggressio ja sen globaalit vaikutukset aiheuttavat YK:lle kuitenkin haasteen, jossa turvallisuusneuvoston pysyvä jäsenmaa toimii YK:n peruskirjan periaatteiden, kuten jäsenmaiden suvereniteetin, alueellisen koskemattomuuden ja aseellisen hyökkäämättömyyden, vastaisesti.

Peruskirjan periaatteisiin ovat kaikki jäsenmaat YK:n liittyessä sitoutuneet. Pääsihteeri [Antonio Guterres kuvasikin](#) turvallisuusneuvoston kokouksessa huhtikuussa 2022 tilannetta yhdeksi suurimmiksi haasteista koskaan kansainväliselle järjestykselle ja globaalin rauhan arkkitehtuurille.

Turvallisuusneuvosto sodan keskiössä

Kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa, se toimi samaan aikaan turvallisuusneuvoston puheenjohtajana ja käytti veto-oikeuttaan estämään hyökkäyksen kollektiivisen kritiikin. Tapauksen jälkeen YK:n ja erityisesti turvallisuusneuvoston tulevaisuus herätti huolta siitä, miltä turvallisuutta koskevan kansainvälisen yhteistyön tulevaisuus oikein näytti. Toisaalta on jo esimerkkejä siitä, että turvallisuusneuvosto mahdollisesti kykenisi päättämään muista asioista, huolimatta jännitteisestä tilanteesta.

Samanaikaisesti huolena kuitenkin on, että [äänestyksiä käytetään vaikutuskeinona Venäjän toimiin Ukrainassa](#). Venäjä kuitenkin esimerkiksi [pidättäytyi äänestämästä turvallisuusneuvostossa](#) Afganistanin operaation jatkamisesta maaliskuussa 2022.

Suurvalloilla on ollut tapana torpata aloitteet, jos ne katsovat niiden olevan omien intressiensä vastaisia. Veto-oikeuden poistaminen ei siis ole todennäköistä.

Turvallisuusneuvoston ja erityisesti sen pysyvien jäsenmaiden veto-oikeus on lamaannuttanut kansainvälisen yhteistyön eri tilanteissa myös viime aikoina, mistä hyvä esimerkki on Syyrian sisällissota, jossa Venäjä on käyttänyt [veto-](#)

Tulevat tapahtumat

Webinaari: "Gerrymandering and electoral politics in the US"

15 kesäkuun | 16:00–17:30

Näytä kaikki Tapahtumat

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

Kirjoittajat

Avainsanat

Hae

Uusimmat podcastit

Podcastin nimi	Kuuntokerrat
Politiikasta - Vuosi Bidenia Tru...	160
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä...	160
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä...	130
Politiikasta - Poliittisen osallistumise...	185
Politiikasta - Edustajuu puntaroiwiss...	2.7K
Politiikasta - Yritykset, yhteiskunta ja ...	160
Politiikasta - Vaalipoliittikkaa ja kansal...	178
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	305

Latest tracks by [Politiikasta](#)

[Privacy policy](#)

oikeuttaan useasti. Veto-oikeudesta ja YK:n turvallisuusneuvoston kokoonpanon uudistamisesta onkin käyty tasaisin väliajoin keskustelua.

Suurvalloilla on ollut tapana torpata aloitteet, jos ne katsovat niiden olevan **omien intressiensä** vastaisia. Tätä vasten veto-oikeuden poistaminen ei ole todennäköistä. Turvallisuusneuvoston edustuksellisuus katsotaan ongelmalliseksi yhdessä veto-oikeuden käytön kanssa, kun jo mahdollinen veto-oikeuden käyttö kannustaa jättämään isojakin asioita pöydälle. Toisaalta turvallisuusneuvoston jäsenten asema ja veto-oikeuden käyttö eivät ole YK:n peruskirjan vastaista.

Tilanteen seurauksena on myös pohdittu YK:n peruskirjan uudistamista. Siihen tarvittaisiin kuitenkin jäsenmaiden kahden kolmasosan enemmistö sekä kaikkien turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenmaiden hyväksyntä. Turvallisuusneuvoston oman vallan vapaaehtoinen karsiminen vaikuttaa epätodennäköiseltä.

Suurvaltopolitiikka näkyi turvallisuusneuvostossa jo tätä ennen vahvasti. Jo kylmän sodan aikana YK:n toiminnassa nousi esiin tietynlaisen **minimitoiminnan taso**, jossa YK:n oli mahdollista keskittyä suurvaltainressien ulkopuolella tapahtuvien kriisien hoitamiseen usein pääsihteerin johtamalla toiminnalla.

YK:n rooli globaaleissa kriiseissä

Venäjän hyökkäyksen alettua YK:n pääsihteerit Guterres vaati nopeasti toimia hyökkäyksen lopettamiseksi. Pääsihteerillä itsellään on kuitenkin rajoitettua diplomaattista valtaa, sillä hänen tehtävään on edustaa koko YK:ta. **Pääsihteerit on korostanut** sodan vaikutuksia globaaliin talouteen ja kehittyvien maiden tilanteeseen sekä jo heikoimmassa asemassa olevien ihmisten tulevaisuuteen. Guterresin mukaan jopa 1,2 miljardia ihmistä ovat erityisen riippuvaisia parhaillaan nousevista energian, lannoitteiden ja ruuan hinnasta.

Pääsihteerin aloitteesta onkin perustettu maailmanlaajuisiin kriiseihin vastaava toimiryhmä (*The Global Crisis Response Group*), joka keskittyy energiaan, ruokaan ja talouteen liittyviin kysymyksiin Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Turvallisuusneuvoston kyvyttömyys toimia alleviivaa YK:n muita instituutioita ja erityisesti humanitaarisia toimijoita, jotka voivat ottaa osaan konfliktin liennyttämiseen ilman turvallisuusneuvoston mandaattia. Lisäksi esimerkiksi **Ihmisoikeusneuvosto** on aloittanut tutkinnan mahdollisista kansainväliseen oikeuteen kohdistuvista loukkauksista.

YK:n toiminnan suurin mahdollisuus piilee nykyisissä olosuhteissa toimivaltaan liittyvissä hallinnollisissa kysymyksissä, joissa Venäjä tai muu jäsenvaltio, jolla on veto-oikeus, ei voi käyttää oikeuttaan.

Edelleen myös turvallisuusneuvosto on ollut aktiivinen tilanteen esillä pitämisessä. **Albanian edustajan** mukaan huhtikuussa turvallisuusneuvosto on käsitellyt Ukrainaa yhteensä 14 kertaa tammikuun lopun jälkeen.

YK:n toiminnan suurin mahdollisuus piilee nykyisissä olosuhteissa toimivaltaan liittyvissä hallinnollisissa kysymyksissä, joissa Venäjä tai muu jäsenvaltio, jolla on

vero-oikeus, ei voi käyttää oikeuttaan. Yhdysvallat esitti turvallisuusneuvostossa helmikuun loppupuolella päätöslauselmaa, jolla olisi tartuttu Venäjän hyökkäykseen Ukrainassa. Venäjä käytti tilanteessa odotetusti veto-oikeutta, kuten se oli tehnyt aiemmin jo Krimin valtauksen yhteydessä, mutta turvallisuusneuvosto äänesti äänin 11-1 asian siirtämisestä yleiskokouksen puolelle, jolloin Venäjä ei voinut käyttää veto-oikeuttaan asian liittyessä eri YK:n elinten sisäiseen toimintaan.

Yleiskokous rauhan ja turvallisuuden ylläpitäjänä

Yleiskokouksen käsittelyä turvallisuusneuvoston lamaantuessa on väläytelty useasti ratkaisuna turvallisuusneuvoston ongelmiin. Erityisistuntemekanismia on YK:n historiassa käytetty kuitenkin vain kymmenen kertaa, ensimmäisen kerran vuonna 1950 Korean sodan yhteydessä hyväksytyn *Uniting for Peace* rauhanturvatehtävän resoluutiosta alkaen. Kyseinen päätöslauselma on oleellinen, koska siinä todettiin, miten yleiskokouksella on mahdollisuus käsitellä kansainvälistä turvallisuutta ja rauhaa koskevia kysymyksiä, jos turvallisuusneuvosto ei pysty toimimaan pysyvien jäsenmaiden yksimielisyyden puutteen takia.

Turvallisuusneuvoston kyvyttömyyden takia edellä mainittu Ukrainan tilanne etenikin lopulta YK:n yleiskokouksen erityisistuntoon. 141 maan enemmistöllä YK:n yleiskokous vahvisti Ukrainan suvereniteetin, itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden. *Päätöslauselman mukaisesti* Venäjän tulisi vetää joukkonsa pois Ukrainan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisäpuolelta.

Yleiskokouksen vallankäytön rajoja määrittelee se, että kyseisen päätöslauselman hyväksyminen vaati kahden kolmasosan enemmistöä – vain viisi maista äänesti vastaan, eli Venäjän lisäksi Valko-Venäjä, Pohjois-Korea, Eritrea ja Syyria. Yhteensä 35 maata pidättäytyi äänestämästä mukaan lukien Kiina ja Intia.

Vaikka YK:n yleiskokouksen päätöslauselmat ovat vain suosituksia, niillä on poliittista painoarvoa ja tässä tapauksessa myös kansainvälinen yhteistyö on selkeästi tuominut Venäjän toimet. Toisaalta maat äänestävät omien intressiensä mukaisesti eivätkä kaikki äänestämättä jättämiset välttämättä kerro *tuesta tai vastustamisesta yksiselitteisesti*.

Yleiskokouksen käsittelyä turvallisuusneuvoston lamaantuessa on väläytelty useasti ratkaisuna turvallisuusneuvoston ongelmiin.

Esimerkiksi sitoutumattomien maiden liikkeen (Non-aligned Movement, NAM) maat ovat korostaneet *riippumattomuuden periaatetta diplomatiassa* viitaten samalla ryhmittymän historialliseen asemaan silloisten läntisen ja Neuvostoliiton blokkien välissä kylmän sodan aikana.

Myöhemmin maaliskuussa YK:n yleiskokous äänesti myös humanitaarisesta avusta Ukrainassa, jonka aloite tuli Meksikolta ja Ranskalta turvallisuusneuvostossa. Venäjän aggression pitkittyessä ongelmaksi saattaa

muodostua kuitenkin nyt olemassa olevien **koalitioiden ylläpitäminen etenkin sodan globaalien vaikutusten vahvistuessa.**

YK:n yleiskokouksen roolin on katsottu usein olevan merkittävä agendan muodostamisen näkökulmasta, mikä on näkyntä sekä politiikkatavoitteiden sanottamisessa että politiikkasuositusten omaksumisessa. Kuitenkin jo yleiskokouksen perustamisen yhteydessä oli selvää, että rauhan ja turvallisuuden näkökulmasta kyseessä oli erityisesti turvallisuusneuvoston tehtävä, vaikka yleiskokoukselle asetettiin oikeus antaa aiheesta suosituksia turvallisuusneuvostolle.

Vain turvallisuusneuvostolla on valtaa valtuuttaa sotilaallisen vallan käytön mahdollisuus ja asettaa sanktioita **YK:n peruskirjan seitsemännen kohdan perusteella**, jossa tähän liittyvät erityisesti artiklat 41 ja 42.

Turvallisuusneuvoston käsittelyssä huhtikuun ensimmäisellä viikolla Ukrainan presidentti **Volodymyr Zelenskyi** piti oman puheenvuoronsa, jossa hän korosti YK:n ensimmäistä artiklaa ja YK:n tehtävää rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. YK:n ja NATO:n lisäksi Ukrainan presidentti on myös puhunut tai puhumassa suoraan kansallisille parlamenteille tai lainsäädäntöelimille, kuten Yhdysvaltojen kongressille tai Suomen eduskunnalle korostaen yksittäisten YK:n jäsenmaiden roolia avun tarjoamisessa.

YK:n ja monenkeskisen yhteistyön tulevaisuus

Kun Venäjä hyökkäsi Ukraina, pohti turvallisuusneuvoston hätäistunnossa Kenian edustaja **Martin Kimani**, että **monenkeskinen yhteistyö makaa kuolinvuoteellaan**. Asioiden ei kuitenkaan tarvitse olla näin. YK:n edustama kansainvälinen yhteisö on tuominut siis Venäjän hyökkäyksen Ukraina, eikä Venäjä ole myöskään kyennyt käyttämään turvallisuusneuvostoa oman agendansa varsinaiseen edistämiseen, vaikka turvallisuusneuvoston istunnot ja aloitteet antavat Venäjälle mahdollisuuden luoda omaa narratiiviaan.

Yleiskokouksella piilee kuitenkin mahdollisuus valtuuttaa erilaisia Venäjän vastaisia toimenpiteitä. **Yleiskokous äänin 93 puolesta 24 vastaan ja 58 tyhjää sen puolesta**, että Venäjän jäsenyysoikeudet poistetaan YK:n ihmisoikeusneuvostosta vastineeksi Ukrainasta paljastuneille Venäjän siviileihin kohdistuneihin julmuuksiin. Tällaiset toimenpiteet ovat ennen kaikkea symbolisia, joilla Venäjää irrotetaan paloittain kansainvälisen yhteisön jäsenyydestä.

Turvallisuusneuvoston jäsenen auktoriteetin rajoittaminen YK:ssa ei ole kovin yleistä, koska keinoja on vähän, joten päätös on tästä näkökulmasta merkittävä. YK:lla on käytössään myös muita menettelytapakeinoja, kuten **YK:n yleiskokouksen edustajien valinnan hyväksyminen**.

Erilaiset globaalit kriisit kaipaavat kipeästi monenkeskisen yhteistyön jatkumista.

Lisäksi YK:n yleiskokous hyväksyi huhtikuussa myös [Liechtensteinin esityksen](#) siitä, että tulevaisuudessa veto-oikeuden käyttöä turvallisuusneuvostossa tullaan tarkastelemaan myös yleiskokouksessa, joten sen käytön tulee olla perusteltua.

Ukrainan sodan kannalta on syytä alleviivata, että vuonna 1950 Korean sodan yhteydessä hyväksytty *Uniting for Peace* -päätöslauselma antaisi mahdollisuuden legitimoida kansainvälinen aseellinen voimankäyttö rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Erilaisista pakotteista on kuitenkin tullut keskeinen tapa hillitä konfliktiosapuolia, ja niin kauan kuin YK:lla ei ole lähettä sotavoimia Ukrainan tueksi, jää YK:n rooli tällä osa-alueella suppeaksi.

Tällöin keskeiseksi jää se, että YK kykenee ylläpitämään monenkeskistä yhteistyötä muiden kriisien käsittelyn kohdalla. Se ei olisi ensimmäinen kerta YK:n historiassa, mutta erilaiset globaalit kriisit kaipaavat kipeästi monenkeskisen yhteistyön jatkumista. Monenkeskisen yhteistyön kriisiretoriikan vastapainoksi YK:n pääsihteerin aloitteesta keväällä 2022 [multilateralismia koskevan neuvonantajaryhmän](#) perustaminen on yksi esimerkki monenkeskisen yhteistyön merkityksen puolustamisesta myös tulevaisuudessa.

Anna Kronlund (YTT) on Yhdysvaltoihin keskittynyt politiikan tutkija Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella, jossa hän johtaa YK:n legitimizeettiä ja ylikansallisia haasteita koskevaa Koneen säätien rahoittamaa hanketta.

Teemu Häkkinen (FT, dosentti) on käsitteisiin ja turvallisuuspolitiikkaan perehtynyt tutkija Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksella.

MAAILMANPOLITIIKKA, TURVALLISUUSNEUVOSTO, UKRAINAN SOTA, VENÄJÄ, YK

Jätä kommentti

Sähköpostiosoitettasi ei julkaista.

Kommentti

Nimi *

Sähköposti *

Verkkosivu

- Tallenna nimeni, sähköpostiosoitteeni ja verkkosivusto tällä selaimella.
- Ilmoita sähköpostilla tulevista kommentteista.
- Ilmoita sähköpostilla uusista postauksista.

Lähetä kommentti

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa meitä

Seuraa meitä Twitterissä

Twiitit käyttäjältä @Poliitikasta_fi

Poliitikasta
@Poliitikasta_fi

Yhteiskunnallista kasvatusta pohdittiin jo politiikan teorian syntyessä. Huoli demokratian kriisistä on ladannut odotuksia erityisesti koulujen demokratiakasvatukselle. @tuukkatomperi @Alustalehti #demokratia #kasvatus poliitikasta.fi/demokratiakasv...

Demokratiakasvatus, delibe...
Yhteiskunnallista kasvatusta ...
poliitikasta.fi

3 h

Upota

Näytä Twitterissä

Meistä

[Etusivu](#)
[Mikä?](#)
[Arkisto](#)
[Videot](#)
[Tapahtumat](#)
[Podcastit](#)
[Toimitus](#)
[Kirjoittajat](#)
[Poliitikasta kouluissa](#)
[Terms & Privacy Policy](#)

Onko sinulla kysyttävää?

[Ota yhteyttä](#)

@ Poliitikasta.fi ISSN 2323-7090